

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כ"א.

עין משפט נר מצוה

סח א ב מ"י פ"א מהל'
סוכה הלכה ה טור
ש"ע ארו"ק סי' מנלי"ט
פ"א:
סו ג מ"י שם הלכה ו
טו"ש"ע שם ס"ף ה'
סז ד מ"י שם טו"ש"ע שם
ט"ף ו:
סח ה ו ז מ"י שם
טו"ש"ע שם ס"ף ז
ובגמ"י:

תורה אור השלם

- ועברתי בארץ מצרים
בלילה הנה ודביתו
כל כבוד בארץ מצרים
מאדך ועד בהקמה
ובכל אלהי מצרים
אעשה שפטים אני יי?
שמות יב יב
- כה אמר יי אל
ורך הגוים אל תלמדו
דמאות השמים אל
תחזו כי יתחו הגוים
מהמה: ירמיהו יב

לעני רש"י

קרוש"ל. מנורה.
לנתיב"א. פנס.

רבינו חננאל (המשך)

רבינו חננאל ור' אליעזר.
פיסקא לעבד שבא למזוג
בוס [לזבין] ושפך הקיתון
בפניו. תנא אמר לו אי
אפשי בשמושך. תני מפני
ד' דברים בעלי בתים
לוקין ומסרין למלכות.
על שמשתין ביום שטרות
פרועין, ושולחין בריית,
ושפוסין צדקה ואיני
נובחין, ושספק בידו
למחות ואינו מוחה. בזמן
שמאורות לוקין סימן רע
לאומות, משל למה הדבר
דומה למלך שעשה סעודה
[וכו.]. בזמן שהחמה
לוקה סימן רע לאומות,
שהאומות מונין לחמה.
לכנה לוקה סימן רע
לשונאי ישראל, שישאר
מונין לכנה. לקו בזורה,
סימן רע לבני מורה.
במערב, לבני מערב.
באמצע, לכל העולם.
לקה כמין דם, חרב בא
לעולם. כמין שק, רעב
בא לעולם. לקה בכניסתו,
פורענות שוהה לבוא.
ביציאתו, פורענות ממהרת
לבוא. ויש אומרים חילוף.
ובזמן שנושקין רצון מקום,
אין מתיראין מכל אלו.
שנאמר, ומאורות השמים
אל תחתו וגו', הגוים יחתו
ולא ישראל יחתו. ת"ד
בשביל ד' דברים חמה
לוקה, על אב בית דין שמת
ולא נספד כהלכה, ועל
נערה המאורסה שצדקה
בעיר ואין מושיע לה, ועל
משכב זכור, ועל שני אחים
שנשפך דמן כאחת. ועל
ד' דברים מאורות לוקין,
על כותבי פלסטר, ועל
מעדי שקר, ועל מגדלי
בהמה גסה, ועל קוצצי
אילנות טובים.

מנא דמיבא. קערות לאחר שאכלו בהן כריך להוילאס מן הסוכה משום מילאס כן פירש בקונטרס ו"מ כגון קדירות ואגני דלישא וטעמא דכעין מזויר צעיקין והני אין רגילין להיות צבית לדיה אלא צית יש להם לצדס וכן פירש צ"ח כגון קדרי וספודי וזי טוי וזי תפי: **ואמרי לה בר ממשללחא.**

אין שרגא מעיינא דלאחרים דלמנא דמיכלל בר ממטללתא היינו זשעה שאין משתמש בהן דזשעת סעודה אוכל זקערה צסוכה אכל שרגא צעודו דולק ומשתמש לו לאזרי אסור כדמוכח לקמן פרק לולב וערבה (ד' מת. וסס) דתמן גבי שזיעי של חג גמר מלאכול לא ימיר סוכתו משום דאי מתרמי ליה סעודתא אכיל צבונה אכל מוריד את הכליס מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יוס שמנחה כמכין עלמו לקראתו למקום שיעמוד סס הלילה ואמרינן בגמרא אין לו מקום להוריד כלי וזריך לאכול (א) זה ציוס טוב האחרון מה יעשה ויזכיר שאינו כנוסוף על המנחה לעשות סוכה שמונה ימים מנליק זה את הנר ומדחשיצ לה היכרא זשעת הדלקה שמע מינה לאסור צתג ושמה היינו טעמא דמשום דמוקמינן צסוכה קטנה ומיישינן שמא שטרף סוכתו ומעל דלדלקה דוקא מדלא נקט מעיל את הנר כדנקיט התם מעיל צה מאלי מיכלל:

הדרן עלך הישן

ת"ר בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפנייהם כעס עלייהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם והושיבם בחושך תניא רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במכותיהן משל לסופר שבא לבית הספר ורצועה בידו מי דואג מי שרגיל ללקות בכל יום ויום הוא דואג (א) תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישאר מונין ללכנה ועובדי כוכבים לחמה לוקה בזורה סימן רע ליושבי מזרח במערב סימן רע ליושבי מערב באמצע הרקיע סימן רע לכל העולם כולו פניו דומין לדם חרב בא לעולם לשק חיצו רעב באין לעולם לזו ולזו חרב וחיצי רעב באין לעולם לקה בכניסתו פורענות שוהה לבא ביציאתו ממהרת לבא וי"א חילוף הדברים ואין לך כל אומה ואומה ששאלה שאין אלהיה לוקה עמה שנאמר ויבכל אלהי מצרים אעשה שפטים ובזמן שישאר עושיין (א) רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר (כה) אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאורות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו (ד) ת"ר בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצדקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל שני אחין שנשפך דמן כאחד ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי (א) (פלסטר) ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י ועל קוצצי אילנות טובות ובשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות על משהי שמרות פרועים ועל מלוי ברבית ועל

כי הא כו'. דזשעמנא איכא נמי ריהטא צלא טרחא ואיכא עיין צטרחא: כי הוו קיימי מקמי דרב סדא. צתה לאגמרינהו שזעמנא: מרהטי בגמרא. מה שזעמו מפיו דבר פלוני אסור דבר פלוני מותר: והדר מעייני צסוצרא. מה טעמו של דבר ואס יש להשיב כלום: מאני מעיני. מקום: צמטללחא. לפי שאינן מאוסים: מאני מיכלל. קערות לאחר שאכלו בהן כריך להוילאן: לצד ממטללתא. חוץ לסוכה: חצא. כד של חרס שזאצין צו המיס: ושחיל דלי של עז: שרגא. נר של חרס שקורין קרוש"ל: סוכה קטנה. של שיעור מנומס ו' טפחים אסור להניח צתוכה: מפה של גריסין. ממהרת לקלקל בגשמים מעט: יציבא. קסמין של סך היה משיר על המאכל: רב יוסף מאניי דעת הוה דתינא צב' ערבי פסחים (פסחים ק"ג): שלשה חיייהן אינן חיים הרחמנין והרחמנין ואניי דעת שאים יוכלין לצבול שום דבר מילאס ואמר רב יוסף כולוה איתנהו צי: וירדו גשמים. וירד מן הסוכה לגמור סעודתו צבית וכשיצב לו פסקו גשמים אין מטריחין אותו הפסקין ולעלות עד שיגמור: איבעיא להו עד שיאור. עד שיעלה עמוד השחר: או עד שיעור. משינתו הוה אס הקיץ אפילו היה צתני הלילה יקום משינתו ויעלה וישן צסוכה: הוה שמע עד שיאור ויעלה עמוד השחר. ועל כרחיק עד שיעור הוה דתינא צה דל"כ מאי ויעלה עמוד השחר: סרסי. צתמיה שני דברים אלו הן סותרים זה את זה שיאור זשעמנא שאירי לו המזרח ועלה עמוד השחר משמע קודם לכן: אלא. שול כרחק שיעור קמני וה"ק עד שיעור משיעלה עמוד השחר לאפוקי אס הקיץ משינתו צלילה דאין מטריחין ואס עלה השחר ולא יעורר אין מקיץין אותו: מי שפך למי. עבד לרבו וכי קאמר משל לעבד שהיה עושה לרבו צבדות שאינו עובדו כהוגן כך צידוע שאין ישראל עובדין צסוכה או דלמא הכי קאמר ושפך לו רבו קיתון על פניו לומר לא מלפני דאי אפשי זשמושך וירדת גשמים היא שפיכת קיתון ומכל מקום סימן קללה הוה ומיהו פירושא דמתניתין מייציעא לן שפיכת הקיתון מאי היא יציבת הסוכה או ירדת גשמים: צומן שהחמה לוקה כו'. משום דאיידי הכא צסימני קללה נקט לה: והניח פנס. לנתיב"א: והושיבם צחשך. כך כשהחמה לוקה אינה מאירה כל כך: מפני שמלומדים צמזוכיהם. כל מיני פורעניות הצאין צעולם יש להם לישראל לדאוג ולומר לא צה סימן זה אלא צצצילנו יותר משאר אומות מפני שהן רגילין ללקות יותר מכלום: משל לסופר. מלמד תינוקות: ורצועה צידו. להכות: אי זה מהן ירא שרגיל ללקות: צצק כשהחמה צמזרח: צחמלע דקיעו. צחלות היום צשעומדת צרה של אדם: שיק. עשוי מנוחה של עוים והוה דומה לשמור: חיצי רעב. צשמחין פנים: לקה צצניסמו. צשקיעמו: פורענות שוהה לבא. כדרך ששוהה להראות עד כלות היום: ציציאמו פורענות ממהרת לבא. כדרך שמיכה להסימן לבא: ויש אומרים חילוף הדברים. לקה צצניסמו ערצית פורענות ממהרת לבא שסימן כשם שאין לו שהות לשמש ציוס שסמוך לשקיעתו הוה כך אין שהות לפורענות לבא. ציציאמו שחרית פורענות שוהה לבא כשם שיש לחמה עוד שהות ציוס: אלהיה. שרה המלך צעדה כגון סמאל שהוה שר של עשו: אל דרך הגוים אל תלמדו. לעשות כמעשהיה ומשתמשו לרצו מלאומות השמים אל תחתו: צצילי ד' דברים. לא שמעתי טעם צצדבר: מאורות. ירח וכוכבים: כוהצי פלסטר. שטרות מזויפים ומכתבי עמל לשום דופי על אדם לכתוב צשמו מה שלא צוה: מגדלי צצמה דקה. צמתרצין את הארץ שאין יוכלין לשמור מלרעות צצדה חציירה: ועל קוצצי אילנות טובים. שאלוין צצעלי צמים צהקצי"ה וצצרכמו שמשפיע טובו: על משהי שטרופ פרועים. אללס כדי לחזור ולגבות פעם אחרת: ועל מלוי צצבים. שאלוין צצעלי צמים לישראל צצבים וכתבי (משל כה) מרצה הונו צצשך ומרצית לחונן דלים יקצננו ואמרינן צצב"מ (ד' ע"ג) כגון צצבור מלכל שחונן צהן עניי נכרים: ועל

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואמרי וכו' וזריך לאכול שם ציו"ט:

מוסף רש"י

אי אפשי בשמושך.
לומר כשהשמים יורדים לסוכה ככל ואין ויעלה שאין הקצי"ה חסן ששמש לפני (תנחומי ב. ב.) הדרן עלך הישן

רבינו חננאל

כי הא דרבא בהדי רבי, כי הוו קיימי מקמי רב סדא, הוו מרהטי לישא דגמרא, והדר יתבי ומייני צסברא. אמר רבא מאני משתיא במטללתא, מאני מכלא בר ממטללתא. שרגא שרי בסוכה גדולה, בסוכה קטנה חוץ לסוכה. ירדו גשמים מאמתי מותר ליפנות בו. תנא משתרחיץ המקה של גריסין. וכן אי הוה נשכי דיקא וקא מייחי ציבי באפיה מותר ליפנות. ת"ר היה אורל בסוכה וירדו גשמים וירדו גשמים, אין מטריחין אותו לילת (א) עד שיאור ויעלה עמוד השחר. ירושלמי לא סוף דבר שחסרה מקפת גריסין, אלא אפי' מקפת כל דבר. תני כשם שמפנין מפני הגשמים, כך מפנין מפני חרב ובפני חירותין. רבן גמליאל ור' אליעזר היו נכנסין ויוצאין כל הלילה. חד מתלמידיהו דר' מנא הוירי לחי מן קרוביהו ונדשא יציא אין מטריחין אותו לחזור, ולא שמע הא

(א) נראה דחסר כאן וז"ל עד שיגמור סעודתו היה יין חסן חסן הסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיאור כו'.